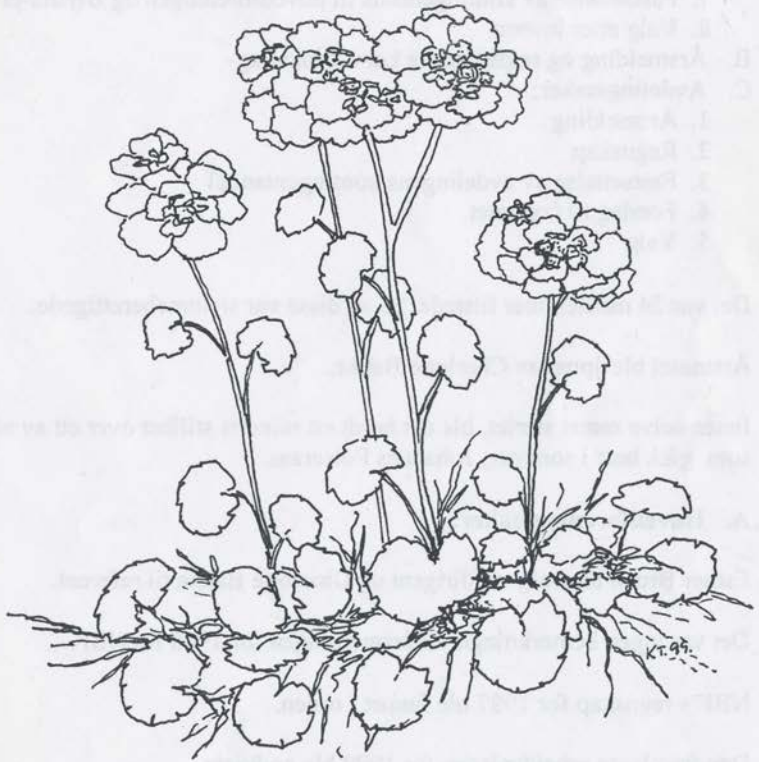

ÅRSRAPPORT

1999

TELEMARK BOTANISKE FORENING

Årsmøtet 1998.

Fredag 23. oktober på Jarseng sportsstue, Skien.

Referent: Charlotte Bakke.

Saksliste:

A. Hovedforeningssaker:

1. Valg av dirigent og referent
2. Årsmelding for 1998
3. Regnskap for 1997
4. Arbeidsplan for 1999
5. Budsjett for 1999
6. Innkomne forslag
7. Fastsettelse av kontingentsats til hovedforeningen og Blyttia-pris for 1999
8. Valg etter lovene

B. Årsmelding og regnskap fra Larvik lokallag

C. Avdelingssaker:

1. Årsmelding
2. Regnskap
3. Fastsettelse av avdelingens kontingentandel
4. Forslag til årsmøtet
5. Valg

Det var 24 medlemmer tilstede, 23 av disse var stemmeberettigede.

Årsmøtet ble åpnet av Charlotte Bakke.

Innen selve møtet startet, ble det holdt ett minutt stillhet over ett av våre medlemmer som gikk bort i sommer, Johannes Folseraas.

A. Hovedforeningssaker:

Esther Broch ble valgt til dirigent og Charlotte Bakke til referent.

Det var ingen bemerkninger til årsmeldingen for 1998 fra NBF.

NBF's regnskap for 1997 ble funnet i orden.

Den framlagte arbeidsplanen for 1999 ble godkjent.

Budsjettet som var satt opp for 1999 ble også godkjent.

Innkomne forslag til årsmøtet fikk følgende resultat:

Endringsforslag ang. § 10 i NBF's lover fikk full tilslutning (23 stemmer).

Subsidiært forslag ang. § 10.3 fikk 15 stemmer, nåværende ordning 8 stemmer.

Endringsforslag ang. § 11.2 fikk full tilslutning (23 stemmer).

Endringsforslag ang. § 13 fikk 8 stemmer, 15 stemte mot.

Et forslag om vedtak vedr. framferd på ekskursionsjoner fikk full tilslutning (23 stemmer).

Forslag til kontingentsats for hovedforeningen og pris for Blyttia for 1999 ble enstemmig vedtatt. Satsene blir de samme som i 1998 (kontingentandel NBF kr. 20,- og pris for Blyttia kr. 232,-).

De foreslåtte kandidatene til nytt styre, valgkomité og revisorer i NBF for 1999 ble alle valgt med fullt flertall (23 stemmer).

B. Saker fra Larvik lokallag:

Det var ingen bemerkninger til årsberetningen fra Larvik lokallag. Denne viste bl.a. til sammendrag fra turer, byvandring for å se på planter i samarbeide med Larvik bys vel og et medlemsantall på 85, det samme som året før.

Regnskapet for 1997-1998 ble lest opp. Det ble bemerket at dette manglet underskrift av revisor.

C. Avdelingssaker:

Årsmeldingen for 1998 ble lest opp. Den berettet om bl.a. møter, turer, nye plantefunn og utgivelse av medlemsbladet Listera. Det var ingen bemerkninger til meldingen.

Regnskapet for 1997-1998 ble godkjent uten kommentarer.

Avdelingens kontingentandel ble fastsatt til å være den samme som året før.

Fra styret var det fremmet forslag om at Larvik lokallag skulle frigjøres som lokallag under TBF. Forslaget forutsatte at lokallaget først måtte godkjenne dette på sitt årsmøte. Det ble nedstemt (9 for og 8 mot) der, og forslaget falt derfor bort.

Et forslag om å støtte økonomisk opp om arbeidet som Larvik lokallag driver ang. sitt floraatlasprosjekt med kr. 3.000,- fikk full tilslutning.

TBF's lover var tatt opp til revisjon, og følgende lovendringsforslag ble alle godkjent: §2, §3, §4, §6, §8, §9, §10. Et forslag til en ny lov vedr. medlemsblad fikk full tilslutning. Denne kommer inn som ny § 12. Lovendringsforslagene og sammenholding med rekkefølgen i hovedforeningens lover, gjør at en del av lovene vil få nytt paragrafnr.

Lise Stokstad leste som representant for valgkomitéen opp navnene på dem som var foreslått til de forskjellige verv for det kommende år. De ble alle godkjent, og listen ble som følger:

Styret

Styremedlem	Charlotte Bakke - gjenvalg
Styremedlem	Esther Broch - gjenvalg
Styremedlem	Målfrid S. Ergon - ny
Styremedlem	Bjørn Erik Halvorsen - gjenvalg
Kasserer	Torild Wiersdalen - ny
Varamedlem	Rolf Ergon - ny

Turkomité

Leder	Målfrid S. Ergon - ny
Medlem	Kjell Thowsen - ny
Medlem	Sigmund Tvermyr - ny

Listera-redaksjonskomité

Priscilla Hansen - gjenvalg
Charlotte Bakke - gjenvalg
Liv Schiemann - ny

Floraatlas-komité

Roger Halvorsen - gjenvalg
Bjørn Erik Halvorsen - ny

Revisor

Oddveig Skiffeld - gjenvalg

Etter årsmøtesakene ble vi servert snitter og eplekake innen vi gikk over til kveldens lysbildeframvisning ved **Bjørn Erik Halvorsen**.

Han hadde for en stund tilbake hatt et 18 måneders opphold i Belgia, og ønsket å vise oss planter han fant der, men også få med litt av landets kultur, historie og dagligliv. For det meste hadde han holdt til i Brussel, og mesteparten av bildene var derfra.

Ville planter er vel ikke det som helst forbindes med store byer, men "oaser" finnes også der. Brussel har sin i form av Soigne-skogen, området ligger i byens nærhet, har et stort innslag av gamle boketrær, og kan bl. a. vise til drev som skriver seg helt tilbake til 1400-1500-tallet. Drevene er snorrette veier som i sin tid ble anlagt gjennom skogen; på noen av dem finnes ennå rester etter opprinnelig brostein. Dette skogsområdet ble hyppig besøkt av Bjørn Erik, og bildene han hadde tatt fra stedet viste alle årstider. Vi fikk bl.a. se 1m høye breiflangrer *Epipactis helleborine*, 2,5m høye grisnesvineblom *Senecio nemorensis*, en "skog" av firtann *Teucrium scordonia*, foruten kåltistel *Cirsium oleraceum*, skjermgyllen *Centaurium erythraea*,

tusenstråle *Telekia speciosa*, vassbrunrot *Scrophularia auriculata*, stormjølke *Epilobium hirsutum*, hjortetrøst *Eupatorium cannabinum*, krypjonsokkoll *Ajuga reptans* og korsmaure *Cruciata laevipes*. De gamle bøketrærne var i ferd med å bli skiftet ut mange steder, og som vi så ble de nå erstattet med eik og lønn. Soigne-skogen inneholder også et stort arboret (3 km) der vi kan finne 460 forskjellige treslag. Der kan være som en liten "skog" av hvert slag. Beplantningen av apeskrekk var et eksempel på dette.

En annen "oase" i byens nærhet, er Halle-skogen. Den går gjerne under navnet "den blå skogen" pga. teppene av klokkeblåstjerne *Hyacinthoides non-scripta* som dekker bakken om våren. Det var tydelig at den bar sitt navn med rette. Gul var fargen som dominerte bunnen i en skog ved byen Nivelles. Dette skyldtes mengder av en annen løkplante, en slags påskelilje *Narcissus pseudonarcissus*. Fra et våtmarksområde inne i Brussel så vi hvitpestrot *Petasites albus* og hagenøkleblom *Primula elatior*. Underveis til jobben gikk Bjørn Erik forbi planter i vegkanten som opiumsvalmuer *Papaver somniferum*, nesleskjellfrø *Galinsoga parviflora*, taggsalat *Lactuca serriola*, vinterportulakk *Montia perfoliata* og breiflatbelg *Lathyrus latifolius*. Etter ett år flyttet han til et nytt område, og veikantfloraen der bød på bl.a. kjempesennep *Sisymbrium altissimum*, vestlandsvikke *Vicia orobus*, byreseda *Reseda lutea*, strandloppeurt *Pulicaria dysenterica*, nattlys *Oenothera biennis*, kardeborre *Dipsacus fullonum*, snegleskolm *Medicago lupulina*, esparsett *Onobrychis viciifolia*, pimpernel *Sanguisorba minor*, krypmure *Potentilla reptans* og engklokke *Campanula patula*.

Fra selve Brussel bysentrum så vi velkjente Grand Place, den berømte statuen Manneken-Pis og glimt fra den botaniske hagen Kasteel van Bouchout m.m. Bilder så vi også fra byen Brugge med sine mange kanaler, og landskapsbilder fra Flandern. Som avslutning fikk vi være med til Belgias høyeste punkt Les Hautes Fagnes, som befinner seg 694 m.o.h. Der vokste det bl.a. blåtopp *Molinia caerulea*, klokkelyg *Erica tetralix* og myrmaure *Galium palustris*.

Aktivitetsekveld.

Fotoamatørens kveld.

Onsdag 11. november på Mule Varde.

Referent: Målfrid Ergon.

16 medlemmer var til stede pluss fotograf og journalist fra PD.

Bjørn Lervik var først på lerretet med sine vakre bilder fra kysten, fjellet og midt i mellom, og **Nina Lervik** leste dikt inspirert av de vakre blomstene.

Karl Gundersen viste sine eminente makrobilder av blomster og insekter for første gang i foreninga. Det blir ikke siste gang håper vi.

Priscilla Hansen hadde latt seg inspirere av tidlige våropplevelser i Norge, på Island og Rocky Mountains. Kvelden ble avsluttet med hyggelig prat rundt bordet i "Spisestuekaféen".

Julemøtet: Minner fra Møn.

Ved foreningens medlemmer.

Fredag 4. desember i Sundjordet Idrettsforenings klubbhus.

Referent: Charlotte bakke.

25 medlemmer deltok på årets julemøte. De ble tradisjonen tro tatt imot med varm gløgg og pyntet lokale. Ved møtets innledning ble Olaf Svendsen hedret med gave og blomster for lang og tro tjeneste som vår kasserer gjennom mange år. Han gikk nå ut av styret.

Fire medlemmer ønsket å vise bilder denne kvelden, og vi fikk se et stort utvalg av plantearter. Minner fra turen til Møn sist sommer stod på programmet, og **Bjørn Erik Halvorsen** var den første som fikk oss til å "mimre". 26 personer var med til den danske øya, der Pension Elmhøj i Elmelunde var fast tilholdssted. Vi fikk se flest plantebilder, men fikk også inntrykk fra Elmelunde-området, klinteskogen ved Møns Klint, kalkklippene, strandområdene på Ulvshale, Nyord og Klintholm strand. Noen "botaniske høydepunkter" var; åkerstorkenebb *Geranium dissectum* og blåmaure *Sherardia arvensis* ved hotellet; luktvikke *Vicia tenuifolia*, esparsett *Onobrychis viciifolia* og en eng full av berglin *Linum austriacum* ved Høvdblege; en stor forekomst med kongsmarihand *Dactylorhiza majalis* ved Bødkermosen; og på Ulvshale filtpestrot *Petasites spurius*, strandtorn *Eryngium maritimum*, strandtiriltunge *Lotus glaber*, ballastsoleie *Ranunculus sardous*, småvass-soleie *R. aquatilis* var. *aquatilis* og antatt hvitleggssoleie *Ranunculus baudotii*. Klinteskogen bød på store skogfruer *Cephalanthera damasonium*, salepsrot *Anacamptis pyramidalis*, legesteinfro *Lithospermum officinale*, skoghøymole *Rumex sanguineus*, fuglereder *Neottia nidus-avis*, røde skogfruer *Cephalanthera rubra* samt dansk munkehette *Arum orientale* ssp. *danicum*. Men "kronen på verket" var planten Sonja kom over; stor jonsokoll *Ajuga genevensis*.

Bjørn Lervik hadde tatt med mange bilder av orkidéer i sine miljøer, vi så bl.a. skogsmarihand *Dactylorhiza fuchsii*, stor skogfrue *Cephalanthera damasonium*, blodmarihand, stortveblad *Listera ovata*, grov nattfiol *Platanthera chlorantha*, salepsrot *Anacamptis pyramidalis*, fuglereder *Neottia nidus-avis*, og ikke minst 50-60 røde skogfruer *Cephalanthera rubra* samlet på ett sted. Et mektig skue var et bakkete landskap som bugnet av byreseda *Reseda lutea*, berglin *Linum austriacum* og esparsett *Onobrychis viciifolia*. Flere planter ble selvfølgelig vist, men ellers hadde Bjørn konsentrert seg om situasjonsbilder, landskaper og bygninger. Flere kirkebygninger var tatt med, Liselund slottshage, og også Arreborrebjerget (143 m.o.h.) der det var skiheis. Vi så "gjengen" spise lunsj på skrenten ved Busene Have, igang med fotografering og notering, og i hyggelig lag på avslutningskvelden.

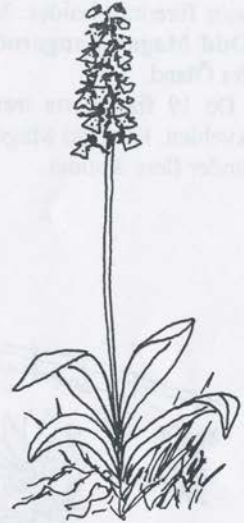
Halvard Kjensmo hadde med landskapsbilder fra Møns Klint pluss motiver av orkidéer og andre arter som vi fant der. Han hadde vært i Texas, og bragte også med noen bilder derfra. Der var det stort sett forbudt å bevege seg på annen manns eiendom, så vekstene vi så vokste stort sett på plenene. Nasjonalblomsten Texas blue bonnet stod på enger blåe som hav. Et utvalg av de andre artene var: Flekksnegle-

skolm, skeleton plant, wild onion, indian paintbrush, Texas-dandelion og Mexican hat.

Etter alle disse inntrykkene var det tid for kaffepause m/julekaker og annen hjemmebakst. Underveis leste **Øyvind Skauli** opp stykket i Blyttia som var skrevet i anledning Finn Wischmanns 80-årsdag.

Så ble det **Harry Anderssons** tur. Det vi ikke visste da, var at det skulle bli den siste gangen han viste bilder hos oss. Først tok han oss med til Møn atter en gang. Celebriteten storjonsokkoll *Ajuga genevensis* vistes på skjermen, i tillegg til kjempesnelle *Equisetum telmateia*, berglin *Linum austriacum*, naverlønn *Acer campestre*, ballastsoleie *Ranunculus sardous*, skogveronika *Veronica montana*, et flott nærbilde av purpurnøkkel *Orchis purpurea* m.m. Etter Møn-turen var Harry på en 4-dagers ekskursjon i Blekinge. Her ble det i 1954 satt ut en kanadisk insektetende plante i en sump, og den har nå økt i omfang slik at den dekker ei myr. Her var mer spennende: Ei "hemmelig" øy kalt krigsholmen; den hadde tidligere tilhørt militæret. Den hadde en samling planter som ikke hører hjemme i den opprinnelige floraen.

Eksempler fra floraen der var; småkronet geiteskjegg *Tragopogon pratensis* ssp *minor* som blomstrer fra ½ 8 - ½ 10 og stor geiteskjegg *Tragopogon dubius*. Ellers så vi mange "normale" vekster fra strandsonen. Til sist vistes et utvalg av planter som vokste i Harrys hage.

Blomstrende sommerminner. Aktivitetskveld ved foreningens medlemmer.

Torsdag 28. januar på Mule Varde.
Referent: Målfrid Ergon.

På denne aktivitetskvelden møtte ca. 15 medlemmer.

Thor Wiersdalen viste bilder fra Visby, både blomster og kultur. Det var nemlig i "Medeltida väckan" han og Torild var der.

Priscilla Hansen hadde besøkt sin søster i New Foundland og fått med seg mange interessante bilder derfra.

Karl Gundersen derimot hadde fotografert blomster og insekter fra nærområdet på Hovet.

Til slutt kom **Roger Halvorsen** med ballastplanter fra nordlige del av Estland.

Til Öland. Ved Odd Magne Langerød.

Tirsdag 16. februar på Mule Varde.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Etter planen skulle dette møtet ha handlet om floraen i Hedmark med Anders Often som foredragsholder. Men Anders Often måtte melde forfall på grunn av sin helse. **Odd Magne Langerød** var sporty og stilte på kort varsel opp med en lysbildeferie fra Öland.

De 19 frammøtte trengte ikke å angre på at de tok turen til Mule Varde denne kvelden. For Odd Magne holdt en interessant presentasjon av øya, som han har besøkt under flere årstider.

Han begynte med å vise bilder fra årsmøtet i Ölands Botaniske Forening som de besøkte våren 1997, med en påfølgende tur til Ismanstorp. Og så fulgte en lang rekke blomsterbilder med stadige innslag av orkidéer. Kruttbrenner, hvite skogfruer, Adam og Eva (søstermarihand) og andre botaniske skjønnheter flettet sammen med bilder av fjelltjæreblom og våradonis dukket opp på lerretet. Vi besøkte alvarlandskap og frodige enger også med innslag av sommerfuglbilder. Vi fikk også se enger fulle av blå ormehode og andre enger fulle av rød kornvalmue.

Høst floraen ble vist med bilder fra TBF's ukestur til Öland i 1993. Fra godbitene den gang kan nevnes aksveronika, timiansnylterot, gullasters, bittervintergrønn og saronnellik.

Odd Magne avsluttet med et nydelig kveldsstemningsbilde.

Aktivitetsekveld. Herbariekveld.

Onsdag 10. mars på Mule Varde.
Referent: Charlotte Bakke.

Årets herbariemøte hadde samlet 10 interesserte medlemmer. De bladde seg gjennom og studerte arkene med pressede planter. Mange familier var representert, dog var svært mange arter fra erteblomstfamilien tatt med. Underveis dukket det opp mange minner fra tidligere turer, da plantene ble funnet.

Jeg velger meg ...

Ved foreningens medlemmer.

Torsdag 25. mars på Mule Varde.
Referent: Charlotte Bakke.

Våren 1995, nærmere bestemt i slutten av mars, var **Priscilla Hansen** på ferie på Kreta sammen med flere TBF-medlemmer. Mange av plantene hun fant der, tilhørte gjerne de samme familiene som vi har her hjemme. Denne kvelden viste hun noen arter som finnes innen disse familiene, bl.a.:

	<u>Norge:</u>	<u>Kreta:</u>
Soleiefamilien:	Bekkeblom Hvitveis	Lilla anemone. Hvit anemone (i lavlandet).
Valmuefamilien:	Dovrevalmue	Hornvalmue (ugras på åkre).
Korsblomstfamilien:	Fjellskrinneblom	Lilla arabis.
Erteblomstfamilien:	Sommervikke	Forvikke (underart).
Vortemelkfamilien:	Strandvortemelk	Trevortemelk (stor busk).
Rubladfamilien:	Ormehode	Rød ormehode.
Leppeblomstfamilien:	Skogsvinerot	Hunderot (fløyelsaktig).
Orkidéene:	Flueblomst	Diverse andre flueblomst-arter; brune, gule, blå. Mange former og fargemønstre.
	Vårmarihånd	14 forskjellige arter sommerfuglorkidéer.
	Søstermarihånd	Man-orchid. Kjempeorkidé.

Priscilla sa at dette var en vår som ikke vil bli glemt, med flott vær, nye opplevelser, veikanter som "lyste" om kapp med sola og karrige steinhauger som var overøst med blomster i alle regnbuens farger. Likevel ville hun foretrekke den norske våren. 3 uker seinere kom den, med kusymre, lundstjerneblom, narmmarihånd og nyresildre i Homborsund.

Roger Halvorsen tok for seg "den norske rødlista", som viser til utryddede eller utrydningstruete arter. Det er soppene som dominerer på lista. Men hvordan står det egentlig til med plantene? Har floraregistreringene noen verdi? Det er for å få en oversikt over forandringene som skjer. Og kan en gjøre noe for å rette opp?

Rødlisteartene er en del av mangfoldet i norsk natur, de har sin egenverdi og gir oss glede. Vi fikk se mange planter, og fikk "tilstandsrapport" på dem.

Her følger et utvalg:

- Hvitsmyle: Holder stand på Langesundsodden.
- Raggarve: På Langøy. Grønnåsenområdet.
- Sprikesøtgras: Regnet som utgått. Har forekomster på Gumøy, på Oslokanten og på Hvalerøyene.
- Froskebitt: Funnet på Jarseng.
- Vipestarr: 3 forekomster på Skåtøy + noen i Skåtøysundet.
- Rød skogfrue: 1.000 forekomster totalt i Norge. Total forekomst i Telemark var 22, før "oppgraving". (Dens bane er at den ser så utrolig vakker ut).
- Bittergrønn: Vrådal/Kviteseid. Var på Sandøya før, forsvant pga. uttak på sandtaket.
- Vasstelg: Det er blitt funnet mange av den i Telemark p.g.a. at den er lett mye etter.
- Strandtistel: Var 2 steder på Jomfruland. "Badegjestene" har revet den opp.
- Gul hornvalmue: Ganske få forekomster igjen. Malmøya i Viksfjorden.
- Honningblomst: Bilde tatt ved Torstveit. Kanskje eksisterer den der ennå? Kviteseid/Vrådal. De fleste av forekomstene er borte. Gjødset bort?
- Kammarimjelle: Finnes den fremdeles ved Admini på Herøya? Eller også på Jomfruland.
- Kjempesoleie: I Bjørkedalen v/Flogstadtjenna. Lianelva i Hof.
- Jordbærkløver: Kystbunden. Nokså truet. Liker tråkk i naturen.
- Lodnefiol: Funnet på Valberg ved Kragerø.
- Ertevikke: Gruveåsen i Nome.
- Rødsmelle: Barlandskilen. År om annet er der mye av den.
- Hvit skogfrue: Flere steder i Hurum. Rogaland. Telemark. Aust-Agder.
- Marisko: En brukbar frekvens av forekomster.
- Søstermarihånd: Funnet igjen på gamle områder + nye områder i Telemark. Mangler nå kun i fire kommuner.
- Huldreblom: Den har trange kår.
- Huldrestarr: Funnet noen steder i øvre del av fylket.
- Hartmannstarr: Relativt bra bestander i øvre Telemark. Er den på engene ved Admini?
- Bråtestorkenebb: Trives på uthogster.
- Strandrisp: Kragerødistriktet.
- Buskvikke: På Telemarkskysten. På Kragerøkysten står den nesten som bunndekke enkelte steder.
- Kjempesøtgras: Relativt vanlig i Sverige + Baltikum. Stort sett alle er ferskvanns-forekomster eller brakkevannforekomster. I Langesund står de i saltvann.

I alt var det 25 fram møtte som fikk med seg de to foredragene.

Norge på tvers - regionale gradienter i floravegetasjonen.

Ved Eli Fremstad.

Mandag 19. april på Mule Varde.

Referent: Esther Broch.

Det var 25 frammøtte som fikk være med på en spennende tur fra Stadlandet til Dovre.

Stadlandet med dramatiske fattige fjell, grått og grovt med myrlendte topper. Kystlyngheiene der ute, som har vært tidligere beiteland, står nå i fare for å forsvinne fordi beitedyra er i ferd med å bli borte og plantefelt med blant annet gran spiser seg innpå og resultatet blir at vegetasjonen endres. Vi så bilder av klokkelyg *Erica tetralix*, røsslyng *Calluna vulgaris*, kystmyrklegg *Pedicularis sylvatica* ssp. *sylvatica*, heistarr *Carex binervis* som er karakteristisk for disse heiene og storbjønnskjegg *Trichophorum cespitosum* ssp. *germanicum*.

Fra de høyeste beitelandsplatåene som er mellom 400 og 500 meter høye så vi bilder av finnskjegg *Nardus stricta*, blankburkne *Asplenium adiantum-nigrum*, røsslyng, klokkelyg og purpurlyng *Erica cinerea*. Videre fagerperikum *Hypericum pulchrum*, kusymre *Primula vulgaris*, kystblåstjerne *Scilla verna* og kystbergknapp *Sedum anglicum* i grasbakkene og jordnøtt *Conopodium majus*, bjønnekam *Blechnum spicant*, sauetelg *Dryopteris expansa* og storfrytle *Luzula sylvatica* i blomsterengene.

Vi var innom øya Alden i Sunnfjord før vi dro østover mot Dovre. Derfra fikk vi se vintergrønne planter og norsk timian *Thymus praecox* ssp. *arcticus*.

De vestlige delene av Dovrefjell er fascinerende som landskap, vindblåst og åpent med lyng og lav. Men da vi kom lenger øst møtte vi blåvier *Salix starkeana* ssp. *starkeana*, sølvvier *Salix glauca* ssp. *glauca* og ullvier *Salix lanata* ssp. *lanata*. Vi nærmet oss etter hvert Knutshøene med fjellpestrot *Petasites frigidus*, blåbærlier og blålynghei. Vi så fjelløyentrøst *Euphrasia frigida* var. *frigida* og kattefot *Antennaria dioica*. De årlige variasjonene i dette rike området er store og bildene var ikke alle tatt samme året. Vi så snøsoleie *Ranunculus nivalis* og musøre *Salix herbacea* samt siv og starr i småpytter med kildemoser og sildrer. I fjellet var karakteristiske sauetråk som dannet fantastiske trapper når man så det på litt avstand. I grasmarkene var mogop *Pulsatilla vernalis*.

Fra Folldals seterlandskap så vi bakkestarr *Carex ericetorum*, marinøkkel *Botrychium lunaria*, bakkesøte *Gentianella campestris* ssp. *campestris*, bittersøte *Gentianella amarella* og fjellnøkkelblom *Primula scandinavica*. Også bitterblåfjær *Polygala amarella* og sandfiol *Viola rupestris* ssp. *rupestris*.

Fra Follidal kom vi til skråningene mot Knutshøene. Med bekkesildre *Saxifraga rivularis*, snøsoleie *Ranunculus nivalis*, polarvier *Salix polaris*, snøgras *Phippsia algida*, snøsildre *Saxifraga nivalis*, kongsspir *Pedicularis sceptrum-carolinum*, agnorstarr *Carex microglochin*, hodestarr *Carex capitata*, finnmarkssiv *Juncus arcticus* ssp. *arcticus*, dvergsivaks *Eleocharis parvula*, fjelltettegras *Pinguicula alpina*, rynkevier *Salix reticulata*, rødsildre *Saxifraga oppositifolia*, gulsildre

Saxifraga aizoides, fjellsmelle *Silene acaulis*, reinmjelt *Oxytropis lapponica*, setermjelt *Astragalus alpinus* ssp. *alpinus* og blåmjelt *Astragalus norvegicus*.

Fra Drivdalen så vi gulmjelt *Astragalus frigidus*, rabbetust *Kobresia myosuroides*, dovreublom *Draba daurica* var. *dovrensis*, høyfjellsklokke *Campanula uniflora* og dovrefjellvalmue *Papaver radicum* ssp. *ovatilobum*.

Turen vi fikk være med på var mangfoldig fra det grønne kystlandskapet på Stadlandet til Dovrefjell som for de fleste av oss er kjent landskap. Diskusjonen etter foredraget var om vi ikke skulle legge en ekskursjon til dette grønne landskapet ut mot havet som Stadlandet er.

Vi takker **Eli Fremstad** og ønsker henne velkommen tilbake.

Setertur i blåveistid.

Lørdag 1. mai. Turleder: Svein Rorge.

Referent: Kjell Thowsen.

14 personer møtte opp på parkeringsplassen ved Lensmannseter denne litt blåsende men ellers så fine vårdagen. Turen gikk derfra over Gaupåsen forbi Rustankollen til Eideseter hvor vi holdt pause med kaffe og niste på vollen. Derfra gikk vi ut til Turistforeningens sti med utsikt over Gjerpandalen, videre til Søgårdseter og derfra over åser i terrenget tilbake til Løbergseter og Gaupåsen.

Området byr på rik vårflora og i fin blomstring fikk vi se de fleste av disse tidlige artene. Som blåveis, hvitveis, tysbast, lerkespore, maigull, vårkål, vårerteknapp, moskusurt, korsknapp, vårpengourt, vårskrinneblom, marinøkleblom, gullstjerne, skogfiol, stemorsblom, hårfrytle og hestehov. Vi fikk oppleve svært rike blåveislier og praktfulle eksemplarer av tysbast.

På Løbergseter fikk turens yngste deltakere rik anledning til å betrakte en stor hoggorm som nøt vårsola ved husveggen.

Kr. Himmelfartsdag på Bjønneslandet.

Torsdag 13. mai. Turledere: Målfrid og Rolf Ergon.

Referent: Rolf Ergon.

I det litt ruskete været samlet turen bare 7 deltakere. Med start fra parkeringsplassen gikk vi i retning Sildevika, men tok av mot sør før vi kom så langt. Der er det langstrakte jorder og beitemarker parallelt med fjorden, med knauser imellom. På grunn av den kalde og seine våren var det litt for tidlig for de fleste interessante artene, men området så lovende ut for et seinere besøk. Det som bør nevnes her er vel en fin forekomst av skjellrot *Lathraea squamaria*. Etter hvert ble vi fanget opp av kyststien, som førte oss ut mot fjorden og Sildevika. På veien fant vi kvitrot *Laserpitium latifolium*.

Nistepausen la vi til Matholmen, og når vi først fant litt le for det sure trekket var det riktig fint. På vei fra Sildevika kom vi over noen få eksemplarer av vårmarihand *Orchis mascula*. Langs veien tilbake til bilene ble det ved en tidligere rekognosering (men ikke nå) sett dvergspett, som etter hvert har blitt en litt sjelden art.

Halsen - Stavnes.

Søndag 30. mai. Turleder: Tore Kjærra.

Referent: Tore Kjærra.

Turen startet med 7 deltakere i fint vær ved Halsen. Vi gikk derfra langs stranden og på stier ut til Stavnes. Der hadde vi kaffepause ved stranden.

Etterpå vandret vi videre til Stavnes sag og gikk tilbake veien til Halsen.

Vi så både munk og mink som fisket og noen av oss plukket kvartskrystaller.

Av planter noterte vi oss:

Hårsveve *Hieracium pilosella*, liljekonvall *Convallaria majalis*, kantkonvall *Polygonatum odoratum*, storblåfjær *Polygala vulgaris*, vårerteknapp *Lathyrus vernus*, knollerteknapp *L. linifolius*, gjerdevikke *L. pratensis*, rødkløver *Trifolium pratense*, gåsemure *Potentilla anserina*, engtjæreblom *Lychnis viscaria*, engkarse *Cardamine pratensis*, snauveronika *Veronica serpyllifolia*, tveskjeggveronika *V. chamaedrys*, jonsokkoll *Ajuga pyramidalis*, prikkperikum *Hypericum perforatum*, skogfiol *Viola riviniana*, nattfiol *Platanthera bifolia*, marikåpe *Alchemilla sp.*, skogsnelle *Equisetum sylvaticum*, lind *Tilia cordata*, nyresildre *Saxifraga granulata*, brunrot *Scrophularia nodosa*, stormaure *Galium album*, soleihøv *Caltha palustris*, vivendel *Lonicera periclymenum*, skjorbuksurt *Cochlearia officinalis*, strandvortemelk *Euphorbia palustris*, strandkryp *Glaux maritima*, strandsmelle *Silene uniflora*, rød jonsokblom *S. dioica* og strandkvann *Angelica archangelica subsp. litoralis*.

Kinnhalvøya i Brunlanes.

Fellestur med Larvik Lokallag.

Søndag 13. juni. Turleder: Trond Grøstad.

Referent: Trond Grøstad.

9 deltakere hadde møtt fram denne regntunge søndagen. Vi skulle besøke et av de kanskje mest artsrike områder i Larvik kommune.

Arter vi fikk se var blåstarr *Carex flacca*, engstarr *C. hostiana*, glisnestarr *C. distans*, loppestarr *C. pulicaris*, hårstarr *C. capillaris* (på sin eneste lokalitet i Larvik kommune), tvebostarr *C. dioica* (på en av to kjente lokaliteter på fastlandet i Larvik kommune), pollsivaks *Schoenoplectus tabernaemontani*, rustsivaks *Blysmus rufus*, vårmarihand *Orchis mascula*, vill-lin *Linum catharticum*, småvassoleie *Ranunculus*

aquatilis var. *diffusus* og busttjønnaks *Potamogeton pectinatus* som her er ny for Larvik kommune.

Ellers så vi knortestarr *Carex otrubae*, strandkål *Crambe maritima* og østersurt *Mertensia maritima*.

Etter rasten gjorde vi et forsøk på å lete etter dvergålegras *Zostera noltii*. Et par stusselige eksemplarer ble funnet før høyvannet stoppet oss. På veien hjem var vi innom en nyoppdaget lokalitet for perleforglemmegei *Myosotis discolor* ssp. *discolor* ved Nalum og vi tippet på en lokalitet med tysk mure *Potentilla thuringiaca*. Til sist ble saftstjerneblom *Stellaria crassifolia* og brokkurt *Herniaria glabra* vist fram nede ved Bøvre.

Gjerpenshavna ved Børsesjø.

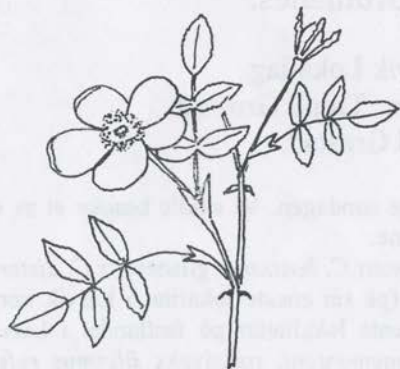
Onsdag 16. juni. Turleder: Karl Magnus Lura.

Referent: Kjell Thowsen.

Dette skulle bli en varm kveldsvandring i skråningene ved Børsesjø. Vi var 11 personer og vi startet turen med å gå fra parkeringen ved sykehjemmet og ned til fugletårnet. Derfra gikk vi langsmed jordene ved Børsesjø og litt på kryss og tvers i Gjerpenshavna for å ende oppe ved kirken. På denne tiden er det svært mange arter man kjenner igjen, både blomstrende og andre.

Jeg nevner bare noen:

Nede ved fugletårnet fikk vi se noen eksemplarer av korallrot *Corallorhiza trifida* og en forvillet hvitkornell *Cornus alba* (muligens en sibirkornell). Ellers er det interessant med de store etablerte krattene av hekkspirea *Spiraea salicifolia* der nede. De er utbredt rundt Børsesjø.

Ellers fikk vi se hybridene mellom enghumbleblom og kratthumbleblom *Geum x intermedium*, bra bestander med moskusjordbær *Fragaria moschata* og gul frøstjerne *Thalictrum flavum* i starten på blomstringen. Kanelrosene *Rosa majalis* blomstret fint som den første av rosene. Riktblomstrende bekkeveronikaer *Veronica beccabunga* fikk vi også se. Men selv om vi lette rimelig godt fant vi ikke noe av blodtoppen *Sanguisorba officinalis*. Jeg har ikke sett den senere år. Kanskje har den gått helt ut? Ellers er nå det meste av havna inngjerdet og beitet.

Blåura - "Sveins hage" - ved Gavlesjå.

Søndag 20. juni. Turleder: Turkomitèen.

Referent: Kjell Thowsen.

Lifjellområdet er ikke det sted som er mest forlokkende for botanikere. Harde og sure kvartsitter er det for det meste i de høytliggende partiene og lite artsrik flora. Men det finnes gode unntaksområder. Et slikt område sto på programmet denne søndagen. Dagen begynte med regntunge skyer, men det ble bare bedre og bedre og etter hvert helt praktfullt. Det var synd at det var bare seks av oss som møtte for å gå denne utrolig flotte turen som det ble.

De mest artsrike plantesamfunn i fjellet finnes ofte i solvendte, bratte lier. Ovenfor urer under stupbratte bergvegger. Det blir et varmere klima gjennom en stor del av året på slike steder og det meste finmaterialet fra forvitring og ras i berget forblir jo alltid øverst i bratturer.

Det er direkte fra solpåvirkningen at klimaet blir bedre slike steder. Solen stråler i nærmest rett vinkel mot berget og ura som oppvarmes sterkt. Steiner og berg holder så på denne varmen utover natta. Vi kan kalle dette "kakkelovneffekt". Varmeelskende løvtrær vil derfor på slike steder etablere seg og trives høyere til fjells. Og med løvtrær får vi moldjordsdannelse som sammen med det øvrige forvitringmaterialet gir grobunn for en rik urteflora. I dette relativt lune klimaet med tidlig snøsmelting og tid nok til frødannelse får vi derfor også lavlandsarter høyt til fjells.

"Sveins hage" i Blåurlia ved Gavlesjå er et slikt rikt plantesamfunn rundt 800 m.o.h. og mer. Vi gikk fra parkeringsplassen nord for Grønbygil og startet oppstigningen skrått opp til toppen av urene fra sørenden av Gavlesjå og gikk under brattberget slik at vi etter hvert kom opp nord på Rognlifjellet.

Artslista vi kunne lage kunne blitt lang men vi tar ikke alt med her. Lavlandsarter møtte fjellarter. Det er ikke hver dag man ser liljekonvaller *Convallaria majalis* og myske *Galium odoratum* i samme område som fjellarve *Cerastium alpinum* og bergveronika *Veronica fruticans*. Vi nevner videre storklokke *Campanula latifolia*, småmarimjelle *Melampyrum sylvaticum*, bergfrue *Saxifraga cotyledon* (i brattberget), hvitsoleie *Ranunculus platanifolius* (kjempeeksemplarer), turt *Cicerbita alpina*, kransmynte *Clinopodium vulgare*, myskegras *Milium effusum*, lifiol *Viola montana*, vårerteknapp *Lathyrus vernus*, tyrihjelms *Aconitum septentrionale*, firblad *Paris quadrifolia*, trollbær *Actaea spicata*, fjellodnebregne *Woodsia alpina*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, småbergknapp *Sedum annuum* og markjordbær *Fragaria vesca*. Av viktige løvtrær i tillegg til bjørk *Betula pubescens* nevnes lønn *Acer platanoides*, osp *Populus tremula*, hegg *Prunus padus*, rogn *Sorbus aucuparia* og alm *Ulmus glabra*.

Vi returnerte over toppen av Rognlifjellet 961 m.o.h. og ned stien mot Grønbygil. Fra toppen hadde vi utsikt over store deler av Telemark, men floraen der var mest bare triviell rabbeflora. Nedstigningen kunne by på arter som blåfjær *Polygala vulgaris* og kattedot *Antennaria dioica*. På vei ned ble det også mulig med en avstikker litt bort i lia igjen for å se på noen av Norges høyest beliggende barlinder.

Strandeng ved Volls fjorden.

Tirsdag 22. juni. Turleder: Kjell Thowsen.

Referent: Kjell Thowsen.

Det var strandeng/sumpene ved Gårdem innerst i Volls fjorden som var målet denne fine junikvelden. Vi var bare syv frammøtte, så altfor få en slik fin kveld i et fint område tett på Grenlandsbebyggelsen.

Vi kunne kjøre helt ned til området og det første som gjorde inntrykk var de store mengdene med marigras *Hierocloë odorata* i engene innenfor sumpene. Dette fine graset skulle vi se mye av overalt hvor vi botaniserte. Det beste sumpene innerst i bukta kunne by på var imidlertid myrstjerneblom *Stellaria palustris*, temmelig rikelig to steder.

Ellers nevnes fredløs *Lysimachia vulgaris*, kattehale *Lythrum salicaria*, sumpsivaks *Eleocharis palustris*, bred dunkjevle *Typha latifolia*, myrmaure *Galium palustre*, havstarr *Carex paleacea*, havsivaks *Schoenoplectus maritimus*, pollsisivaks *Schoenoplectus tabernaemontani*, melkerot *Peucedanum palustre*, duskstarr *Carex disticha* og takrør *Phragmites australis* som noen av de best representerte artene i sumpen.

Etterpå gikk vi forbi gården Hytterød og ned mot bukta der. Fra dette området nede mot sjøen nevnes åkersvinerot *Stachys palustris* og helt i sjøkanten den rare hybridene mellom havstarr og slåttestarr som kalles saltstarr *Carex x vacillans*.

Sommerekskursjon til Valdres.

Lørdag 26. juni - lørdag 3. juli. Turansvarlig: Styret.

Turreferat er gitt ut i eget hefte referert av Bjørn Erik Halvorsen.

Skienselva ved Borgestadjordet.

Onsdag 11. august. Turleder: Kjell Thowsen.

Referent: Kjell Thowsen.

Godt vær var med de 6 deltakerne nede i strandsumpene på Borgestad denne augustkvelden. Av arter som vi bemerket nevnes myrrapp *Poa palustris*, vasshøymole *Rumex aquaticus*, elvemarigras *Hierochloë hirta*, brønnkarse *Rorippa palustris*, duskstarr *Carex disticha*, pollsisivaks *Schoenoplectus tabernaemontani*, havsivaks *Schoenoplectus maritimus*, storkvein *Agrostis gigantea*, vassrørkvein *Calamagrostis canescens*, strandrør *Phalaris arundinacea*, bred dunkjevle *Typha latifolia*, myrmaure *Galium palustre* og havstarr *Carex paleacea*. På bunnen utenfor sivaksbeltet på en halv meters dyp fantes også evjebrodd *Limosella aquatica*.

Helgetur til Øvre Telemark.

Helgen fredag 13. - søndag 15. august.

Turledere: Bjørn Erik Halvorsen og Kjell Thowsen.

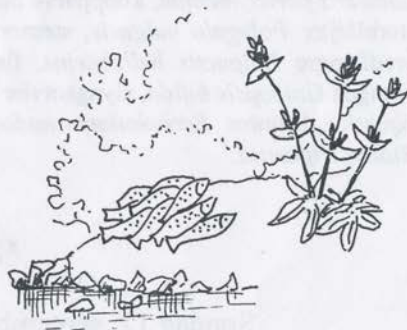
Referent: Kjell Thowsen.

Værgudene var ikke på vår side denne helgen, men likevel i mer eller mindre regntungt vær begge dagene holdt alle 9 deltakerne ut.

På lørdag formiddag gikk turen til den planterike lia ved Torvetjørn i Rauland. Man legger aldri en bomtur dit om det er vår, sommer eller høst. Selvsagt var mange arter mest avblomstret nå i midten av august men det var fremdeles fint blomstrende bergfruer *Saxifraga cotyledon* og noen topper av vadderot *Phyteuma spicatum* i blomst. Sistnevnte kunne vi konstatere fantes i rikelige mengder i lia.

Gulsildrer *Saxifraga aizoides* og bakkesøter *Gentianella campestris* kunne vi også glede oss over i fin blomstring.

Jeg ramser ellers ikke opp den lange artslisten derfra. Vi har jo besøkt lia før. Men det er verdt å nevne at Magne som heller ville prøve fiske-lykken i regnet fikk 9 ørreter denne formiddagen til sin kjølebag. På størrelse opp til 300 gram. Søterot *Gentiana purpurea* og småtveblad *Listera cordata* fantes på fiskeplassen. Senere på dagen gikk vi en tur innover Møsvannstangen. Dette ble mest en tur for å se på og lære om moser. Av høyere planter nevnes søterot og kongsspir *Pedicularis sceptrum-carolinum*.

På søndag kjørte vi til endes i Hjerdalen. Da været var dårlig ble det en avkortet tur, men vi gikk inn til Nystaul og Hortestaul. På veien fant vi rypebunke *Vahlodea atropurpurea* og vi tok besværet med å finne ut av forskjellene mellom seterfrytle *Luzula multiflora* ssp. *frigida* og myrfrytle *Luzula sudetica*. På setervoller fantes marinøkkel *Botrychium lunaria* og snøsøte *Gentiana nivalis*. På stien også en tue med bearve *Cerastium cerastioides*.

Rjukan fjellstue er ellers et meget velegnet sted å bo for oss når vi er på ekskursjoner i øvre Telemark.

Vi ble godt stelt for. Med laks til middag fredag kveld og utsøkt lammestek med etterfølgende smakfull vaniljeis overstrødd med bjørnebær lørdag. Flere burde absolutt ha vært med denne helgen til tross for været.

Levang - Trollvatnområdet.

Søndag 22. august. Turlleder: Tore Kjærra.

Referent: Tore Kjærra.

Dagen startet med fint vær og vi var 6 deltakere. Starten gikk fra østenden av Trollvann hvor det var veldig overgrodd med takrør og oreskog. Vi gikk langs bekken hvor det var rikt på plantearter og kom så til veien som førte ut til sjøen. Der spiste vi og vi fant også mange planter ved stien tilbake til bilene.

Vi nevner noen av artene vi fant:

Haredylle *Sonchus oleraceus*, krattslirekne *Fallopia dumetorum*, opiumsvalmue *Papaver somniferum*, nesleklokke *Campanula trachelium*, veitistel *Cirsium vulgare*, prikkperikum *Hypericum perforatum*, kransmynte *Clinopodium vulgare*, bergmynte *Origanum vulgare*, takrør *Phragmites australis*, klourt *Lycopus europaeus*, bred dunkjevle *Typha latifolia*, sløke *Angelica sylvestris*, dronningstarr *Carex pseudocyperus*, sverdlilje *Iris pseudacorus*, korsved *Viburnum opulus*, lyssiv *Juncus effusus*, saltben-del *Spergularia salina*, havsivaks *Schoenoplectus maritimus*, pollsisvaks *S. tabernaemontani*, flotgras *Sparganium angustifolium*, kjempepiggnopp *S. erectum*, vivendel *Lonicera periclymenum*, knopparve *Sagina nodosa*, bergskrinneblom *Arabis hirsuta*, storblåfjær *Polygala vulgaris*, stemorsblom *Viola tricolor*, andemat *Lemna minor*, bredflangre *Epipactis helleborine*, flatrapp *Poa compressa*, myrrapp *P. palustris*, vrangdå *Galeopsis bifida*, slyngsøtvier *Solanum dulcamara*, vassgro *Alisma plantago-aquatica*, brunrot *Scrophularia nodosa*, reinfann *Tanacetum vulgare* og flikbrønse *Bidens tripartita*.

Sopptur.

Søndag 12. september. Turlleder: Esther Broch.

Referent: Kjell Thowsen.

En altfor tørr ettersommer ga dårlig løfte om gode soppforekomster de fleste steder på denne tiden, noe som en forutgående undersøkelse i vanligvis rike områder også skulle bekrefte. 4 framfotte la derfor turen til et område som ikke så lett blir tørt ut i fra tidligere erfaring, nemlig til Dyrkollåsen nord for Skien. Det var et heldig valg. Medbrakte kurver ble lett fylt med matsopp av fin kvalitet. Mest granmatriske, men også fine piggsopper, melsopp og steinsopp. Svovelrisiker, diverse kremler, fluesopper, korallsopper og slørsopper syntes godt mange steder. Av arter som kan nevnes spesielt var pærerøysopp *Lycoperdon pyriforme*, blodsjampinjong *Agaricus silvaticus*, sleipsopp *Gomphidius glutinosus* og fine skjellpiggsopper *Sarcodon imbricatus*. Vi klarte også å finne navnet på noen for oss fra før ukjente: Pukkelblekksopp *Coprinus acuminatus*, fager-brunpigg *Hydnellum geogenium* ved gamle bålplasser, irrgroenn kragesopp *Stropharia aeruginosa* og en karakteristisk slørsopp *Cortinarius venetus* som kanskje heter olivenslørsopp på norsk.

Tur etter moser og lav.

Søndag 19. september. Turleder: Bjørn Erik Halvorsen.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Dette var ment å være en tur for å se på lav og moser. Men, interessen denne dagen konsentrerte seg nesten bare om moser. Lavstudiene får vente til et annet år. Seks personer møtte opp ved Siljan kirke. Turen gikk videre inn til Tokleiv, og vi parkerte ved parkeringsplassen øverst ved Todalsbekken. Været var utrygt og vi fikk en kraftig regnskur i løpet av dagen.

Berggrunnen i området er larvikitt, som vanligvis er å betrakte som en sur bergart. Men stedvis går den over i alkaliesyenitt, som er mer kalkrik og forvitrer lettere. Dette gjør det mulig for at også mere kalkkrevende arter kan finnes i området.

Vi så først på moser nede i sumpområdene langs bekken. Vi fant bl. annet stortaggmose *Atrichum undulatum*, skogfagermose *Plagiomnium affine*, flikvårmoser *Pellia epiphylla* og kjempemose *Pseudobryum cinclidioides*. Torvmosearter som ble funnet var grantorvmose *Sphagnum girgensohnii*, broddtorvmose *Sp. fallax*, spriketorvmose *Sp. squarrosum*, skartorvmose *Sp. riparium* og sumptorvmose *Sp. palustre*.

Etterpå gikk vi opp lia til Rundemyra, som ligger på grensa mellom Siljan og Skien kommuner. Her gikk vi mest på jakt etter torvmoser, men det kan jo nevnes at det er funnet både rødmøkkmose *Splachnum rubrum* og gulmøkkmose *Splachnum luteum* på elgmøkk på myra. Myra er åpen på Siljansida, mens den er grøftet og beplantet med granskog på Skiensida. På Siljansida fant vi disse torvmosene:

Lurvtorvmose *Sphagnum majus*, svelttorvmose *Sp. balticum*, klubbetorvmose *Sp. angustifolium*, dvergtorvmose *Sp. tenellum*, rødtorvmose *Sp. rubellum*, rusttorvmose *Sp. fuscum*, furutorvmose *Sp. capillifolium*, kroktorvmose *Sp. subsecundum*, vortetorvmose *Sp. papillosum*, kjøtt-torvmose *Sp. mangellanicum* og gulltorvmose *Sp. affine*.

Vi tok en tur langs nordkanten av myra der det var sumpskog med gammel grov svartor. Vi fant stubbefauskmose *Herzogiella seligeri* og lavarten grynvreng *Nephroma parile*. Vi tok en tur inn i den tette skogen på Skien-sida av myra. Borte under skrenten fant vi store mengder av levermosen lurvteppemose *Porella cordaeana*, voksende i store flak. Vi fant også sigdstjernemose *Campyllum chrysophyllum* og lavarten blank bikkjenever *Peltigera degenii*.

Vi gikk ned mot bilene igjen og inn under fjellveggen litt høyere opp i dalen. Vi fant putehårstjerne *Tortula ruralis*, fertil putevrimose *Tortella tortuosa*, bergpolstermose *Amphidium mougeotii*, bergfoldmose *Diplophyllum taxifolium*, sandsilkemose *Homalothecium lutescens*, stjernetornemose *Mnium stellare*, stivkulemose *Bartramia ithyphylla*, skogskjeggmose *Barbilophozia barbata*, krusfellmose *Neckera crispa*,

strøjamnemoser *Plagiothecium curvifolium* og sprikemoldmoser *Eurhynchium praelongum*. Vi er usikre på om vi også fant gull-lundmoser *Brachythecium glareosum* og fløyelslundmoser *Brachythecium velutinum*, som er den minste av våre lundmoserarter. Den vokste som "slør" under en stor blokk.

En varm takk til Kåre Homble, som har hjulpet referenten med å bestemme artene.

Norske myrbiotoper og deres torvmoser.

Ved Kjell Ivar Flatberg.

Mandag 20. september på Mule Varde.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Kjell Ivar Flatberg er professor i botanikk ved Vitenskapsmuséet i Trondheim. Han har hovedfag om myrer, og et av hans spesialområder er torvmoser. TBF hadde lykkes denne dagen med å få ham på besøk til Grenland. Ca 20 personer møtte opp på Mule Varde.

Moser har er del spesielle egenskaper. De har stor kapasitet til å suge opp vann, og tåler å tørke helt inn. De kan ikke suge opp næring fra bakken fordi de mangler et rotsystem (de har bare festetråder). Derfor må de ta opp all form for næring direkte gjennom celleveggene fra omgivelsene. De vokser med nyskudd og kan både formere seg ved hjelp av sporer og vegetativt.

Torvmosene er en type moser som har en tilleggsegenskap i forhold til andre moser. De har evnen til å ta til seg pluss-ioner fra omgivelsene og gi fra seg minus-ioner til omgivelsene. Dette betyr at de bidrar til lav Ph-verdi der de står. Ved å la kalkrikt vann renne gjennom torvmose, vil det komme ut igjen som surt vann. Denne evnen gjør at de har desinfiserende egenskap, og fungerer utmerket til å bevare lagrede grønnsaker om vinteren og som sårlegemiddel. I tillegg har de evnen til å suge opp metaller fra omgivelsene og har dermed en rensende virkning (tungmetaller), samtidig som det blir næringsfattig for andre arter.

Utseendemessig består torvmosen av en stilk med et grenknippe som danner hode, og greiner ned over stilken i form av utstående greiner og hengegreiner. Grenblader og stengelblader har forskjellig utforming.

På verdensbasis finnes ca. 150 torvmosearter, hvorav vi finner 50 i Norge. Norge har samtlige av Europas torvmosearter, med unntak av tre. Tre av de 13 torvmoseartene som finnes på Svalbard, finnes bare der (endeme for Svalbard). Flatberg kunne med stolthet fortelle at Norge har flest ulike torvmosearter i Europa, og at alle disse 47 mosene finnes i hans eget hjemdistrikt, Trøndelag. Det er fortsatt en del moser som ikke er rapportert inn for Telemark, men som det bør være muligheter til å kunne finne her. Dette gjelder fjelltorvmose *Sphagnum aongstroemii*, grøntorvmose *Sp. viride* og den meget karakteristiske huldretorvmosen *Sp. wulfianum*. I tillegg er det uklart om disse artene virkelig er funnet i vårt fylke: Pisktorvmose *Sp. annulatum*, flaktormose *Sp. jensenii*, vrangtorvmose *Sp. brevifolium* og butt-torvmose *Sp.*

obtusum. Det bør være en utfordring for våre medlemmer å prøve å finne dem. Og når det lar seg gjøre å finne helt nye arter i Trøndelag, kan vi kanskje en dag også finne ikke-beskrevede arter også i vårt fylke.

Flatberg forklarte i detalj om hvordan torvmosene formerer seg. Hvordan han- og hunorganer bidrar til å danne sporer som kan spre seg til alle kanter av jordkloden på grunn av sin lave vekt og ved hjelp av luftstrømmene. I tillegg kan en hvilken som helst del av planten fortsette å gro som en ny plante hvis omgivelsene er de rette.

Kjell Ivar illustrerte sitt foredrag med en rekke fine lysbilder av myrlandskaper og torvmoser. En del av disse var hentet fra Telemark. F. eks. fikk vi se bilder fra Stavsholtmyrene i Bø. Han kunne fortelle at ulike miljøer (lysforhold, fuktighet, stillestående kontra rennende vann, kyst kontra fjell, etc.) bidrar til vekstvilkår for ulike torvmosearter.

Flatberg kom også inn på hvordan nye torvmosearter kan dannes ved kryssing der kromosomantallet blir fordoblet. Han har selv beskrevet en slik mose første gang da han identifiserte litorvmose *Sphagnum rubiginosum*. Den finnes i fuktig barskog og kystlynghei. Den er foreløpig ikke funnet i Telemark.

Kjell Ivar ga en rekke eksempler fra Svalbard, og illustrerte at arter som er beskrevet som kjente arter fra fastlands-Norge, ser annerledes ut der oppe. Kanskje er noen av disse ennå ikke beskrevne arter.

Kjell Ivar hadde også tatt med seg ferske prøver fra Trøndelag på nesten alle norske torvmoser. Disse fikk vi beholde etterpå slik at vi har fått presset eksempler av dem.

Biologisk mangfold.

Ved Ola M. Wergeland Krog.

Fellesmøte med Telemarksavdelingen av Norsk Ornitologisk Forening
- Telemark Fugleforening.

Onsdag 29. september på Høgskolen i Telemark.

Referent: Rolf Ergon.

Foredragsholderen **Ola M. Wergeland Krog** ga en meget god oversikt over problemer og utfordringer knyttet til ulike landskapsområder, illustrert med slagkraftige lysbilder. Dessverre var det bare 15-20 fremmøtte, hvorav ca. 5 fra TBF.

Samlingen med kaffe/te og rundstykker etter foredraget ble både lang og hyggelig.

Aktivitetsekveld.

Soppmøte.

Dette møtet berammet onsdag 6. oktober på Mule Varde måtte dessverre i år utgå.

Floraatlasarter i Larvik. Ved medlemmer fra Larvik Lokallag.

Tirsdag 19. oktober på Mule Varde.

Referent: Charlotte Bakke.

Fra Larviksavdelingen kom **Thor Melseth** og **Trond Grøstad** for å fortelle om floraatlas-arter i Larvik. 18 medlemmer hadde møtt fram for å høre og se hvilke sjeldne og uvanlige arter våre "naboer" kan skilte med.

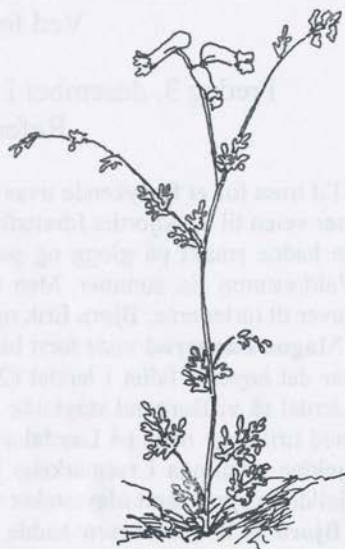
Da floraatlas-prosjektet ble satt i gang, gjaldt det først og fremst å velge ut hvilke arter som burde tas med. I første omgang kom det med 192 arter på A-lista (hjemlige planter) og 50 arter på B-lista (tilfeldig innførte planter). Dernest måtte det samles inn data om artene. Opplysninger ble funnet i bygdebøker, floraer og på botanisk museum, samt at det gikk ut forespørslers til botanikkinteresserte. Pr. i dag er det drøyt 370 arter som er tatt med i floraatlas. Det fordeler seg med 273 på A-lista og 103 på B-lista. Atlaset omfatter hele Larvik kommune, men det er kystlinja som er best undersøkt. Et kart viste 6 funn av hartmannstarr, som er rødlisteart og i sterk tilbakegang enkelte steder.

Thor tok for seg planter som står på A-lista. Et lite utvalg av dem nevnes her:

Bendelløk	Første funn i 1824 (Blytt).
Solblom	For utgående på kysten, det er mest av den i innlandet.
Pølstarr	Vokser i brakkvannspoller. 2 voksesteder i Larvik. Funnet i 1974 og i 1998.
Vanlig tusengylden	Finnes på 2 områder (er ikke så vanlig)
Hjertemelde	Ved Larvik kirke (gammel ballastjord)?
Strandtorn	Funnet siste gang på en strand i Ula i 1952 (spadd opp).
Hjortetrøst	2 voksesteder i Larvik (rødlistet).
Gul hornvalmue	Finnes på Malmøya. Den er sårbar, og viser ingen ekspansjon.
Brokkurt	Den har 4 store vokseområder i Brunlanes og er i ekspansjon.
"Pusleplanten" evjebrodd	3-4 lokaliteter. Vokser sammen med firling.
Kammarimjelle	Ett vokseområde (ved Nevlunghavn).
Løkrapp	Den har lenge vært på Citadelløya (sjeldenhet).
Krypmure	Gammelt funn fra 1893. Gjenfunn først i fjor.
Saftmelde	4-5 lokaliteter.
Villtulipan	Ett område, ved Larvik kirke.
Ertevikke	Oppdaget i 1995 (Ved Farris).

Trond tok for seg avdelingen med tilfeldig innførte planter (B-lista). Noen av disse hadde han også tatt inn i hagen sin. De kan ha kommet til landet på mange forskjellige vis. Bukkekorn som vokser ved Treschow Mølle har fulgt med soya som har blitt importert til Larvik, og bitterambrosia har hatt lett for å følge med fuglefrø for eksempel.

Sammen med sin gode venn Roger hadde Trond hatt mange besøk på et sted de hadde gitt navnet Place d'Amérique fordi der fantes så mange planter som opprinnelig stammet fra Amerika. Bl.a. fant de en amerikansk vindel som var "ny for Norge". Vi fikk se mange tilfeldig innførte planter som var "nye bekjenskaper" for de fleste, det nevnes i fleng; gullurt, hunderot, kostmelde, amerikalerkespore, honningkarse, hyasintridderspore, blygmjølke, narregulrot, søtvortemelk, timerose, russedagfiol, kaiopraktvindel, jordflatbelg, krypgjøkesyre, skjermgjøkesyre, og kinesisk busthirse.

Fotoamatørens og bærplukkernes kveld. Aktivitetskveld ved foreningens medlemmer.

Onsdag 17. november på Mule Varde.
Referent: Målfrid Ergon.

Et overveldende antall mennesker hadde møtt opp til tross for at den første snøen hadde lagt seg på vegene denne høstkvelden, anslått antall ca. 40.

Seks medlemmer hadde tatt med seg slides. **Thorleif Isaksen** var først på skjermen med sine bilder fra både Porsgrunn, Nissedal og Fyresdal. Siden fulgte **Thor Wiersdalen** med bilder fra Balearene i Middelhavet etterfulgt av landskapsarkitekt **Stefan Lefler** fra Tyskland. Han viste orkidèer etc. fra Thüringen. Etter at **Bjørn Lervik** hadde vist oss bilder fra sommerekursjonen i Bøverdalen i 1991, var det nok av blomster, nå var det tid for bæra. Men først måtte **Karl Gundersen** vise oss sine mesterlige bilder før han måtte gå.

Damene hadde tatt med seg syltetøy av bjørnebær, bringebær, blåbær, epler, gresskar, jordbær, molter, rips, solbær, stikkelsbær, tranebær og tyttebær. Så med dette på vaflene fikk vi nok energi til å fortsette med enda en fotoseanse, nemlig **Kristian Kortners** artsrike samling fra Gotland, favorittøya for de fleste blomsterelskere.

Julemøte med bilder fra sommerekskursjonen.

Ved foreningens medlemmer.

Fredag 3. desember i Sundjordet Idrettsforenings klubbhus.

Referent: Charlotte Bakke.

Til tross for et forrykende uvær med snøfokk og glatte veger, fant 22 TBF-medlemmer veien til Sundjordet Idrettsforenings lokaler for å delta på årets julemøte. Etter at en hadde smakt på gløgg og pepperkaker, var det tid for å oppfriske minnene fra Valdresturen sist sommer. Men før bildeframvisningen satte i gang, ble det overrakt gaver til turlederne, Bjørn Erik og Kjell.

Magne Langerød viste først bilder som var tatt i Utladalen. Vi så Vettisfossen, som har det høyeste fallet i landet (278m) og bl.a. bergfruer og linnea. Fra turen ned til Lærdal så vi Borgund stavkirke m/omgivelser, tuer med rødsildre og utrolige tepper med tiriltunge nede på Lærdalsøyra. Fra Valdres fikk vi gjenoppleve møtet med den sjeldne urvalmua i rasmarene i Helin, dragehode og et berg fullt av blomstrende fjelldronninger samt olavsstaker ved et restaurert mølleanlegg ved Vangsmjøsa.

Bjørn Erik Halvorsen hadde med seg mange bilder. Den første regnfulle dagen botaniserte vi i fylttskrenter i nærheten av hotellet, og derfra så vi bl.a. dovrerublom, fjellfiol (ved hovedvegen) og blomstrende åkerbær ved ei hytte, de var sannsynligvis innplantet. Fra turene vestover fikk vi igjen mektige inntrykk fra Utladalen, og deler av den gamle kongeveien, Vindhellaveien, bød på spennende botanikk; fjellflokk, lodneperikum, krattsolleie og smånøkkel. I Lærdal var letingen etter fjæreknepp resultatløs, men aurskrinneblom kunne fotograferes ved elvekanten, og like i nærheten fantes fine fjelldronninger. Fra rasmarene i Helin så vi foruten den tidligere nevnte sjeldenheten også reinrose, knoppsildre, issoleie m.m. Torsdagen ble det botanisert i nærheten av hotellet igjen, men i dette området var det sein snøsmelting. Bjørn Erik hadde likevel fått med bilder av noen arter; tuearve, rødsildre, setermjelt og musøre, Norges minste tre. Siste dag hadde han fotografert bl.a. legesteinfrø, drakehode og bergfrue som vi fant i eller i nærheten av Tøso edelløvsogreservat.

Så var det tid for kaffepause med hjemmebakte kaker som noen av de framtmøtte hadde tatt med seg. **Jorunn Barrow** hadde laget en konkurranse der vi fikk testet våre botaniske kunnskaper. Et artig innslag!

Etter pausen ønsket **Roger Halvorsen** å vise en del bilder han hadde tatt i det siste. Fra en tur til Åmdal fikk vi se lakksennep, pluss en tam rev som hadde fått smaken på vafler. I sommer var han på et seminar på Als, og både fra denne øya og andre steder i Danmark stammet bilder av arter som er uvanlige, eller ikke finnes hos oss. Som fjæreknepp, kulegråurt, kjempesnelle, skjermgyllen, vasspest, brudelys, froskebitt, marris, jordbærkløver og stor vass-solleie.

Fra Vestfold hadde Roger tatt med bilder av adventivplanter bl.a.; ugrasportulakk, linderose, blåpiggeple, timerose og røde og hvite varianter av vindler som det var vanskelig å artsbestemme. Avslutningsvis fikk vi med oss en hvit variant av mørk-kongslys ved Ramsåstjenna, engryllik funnet ved Bølesiloen, fylt krypmure fra Valberg og en årviss forekomst av blankveronika ved Gjennestad gartneri.